

Sosiaali- ja terveysministeriö

Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi VN/8871/2019

Tuomioistuinvirasto on oikeusministeriön hallinnonalalla toimiva itsenäinen virasto, jonka tehtävänä on huolehtia tuomioistuinten keskushallintotehtävistä ja toimintaedellytyksistä.

Tuomioistuinvirasto ei arvioi tarpeelliseksi vastata lausuntopyynnössä esitettyihin eriteltyihin kysymyksiin, vaan se lausuu ainoastaan ehdotetun uudistuksen vaikutuksista tuomioistuinten toimintaan.

Lausunto on valmisteltu yhteistyössä tuomioistuinten kanssa.

Ehdotetun uudistuksen keskeinen sisältö

Uudistus tarkoittaisi kokonaan uuden hallinnon tason perustamista valtion ja kuntien rinnalle. Esityksen mukaan Suomeen muodostettaisiin 21 sote-maakuntaa, joille siirrettäisiin kuntien vastuulla nykyisin olevat sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävät. Sote-maakuntajako olisi myös valtion viranomaisten toimialuejaon perustana.

Uudellamaalla sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuu poikkeaisi muun maan ratkaisusta siten, että Helsingin kaupungille jäisi edelleen mainittujen tehtävien järjestämisvastuu. Lisäksi palvelujen järjestämisestä vastaisi Uudellamaalla neljä sote-maakuntaa ja terveydenhuollossa lisäksi HUS-maakuntayhtymä.

Uudistuksen vaikutus hallinto-oikeuksiin

Uudistuksen vaikutukset koskisivat erityisesti hallinto-oikeuksia ja korkeinta hallinto-oikeutta, joissa käsiteltävien asioiden määrän on arvioitava lisääntyvän pysyvästi uudistuksen toteutuessa. Uusi hallinnon taso synnyttää uusia tehtäviä ja päätöksentekoa, josta muutoksenhaku ohjautuu hallintotuomioistuimiin. Kysymys ei siten olisi pelkästään kunnille nykyisin kuuluvien tehtävien siirtämisestä sote-maakunnille, vaan kokonaan uuden hallinnon tason perustamisesta valtion ja kuntien rinnalle.

Lähtökohtaisesti kaikkeen hallinnon päätöksentekoon liittyy muutoksenhakuoikeus hallinto-oikeuteen ja edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Muutoksenhakuoikeus ei ole sidottu päätöksentekijän organisatoriseen asemaan, vaan valittamalla saa hakea muutosta kaikkiin sellaisiin päätöksiin, joilla viranomaisen on ratkaissut hallintoasian tai jättänyt sen tutkimatta (laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 808/2019, 6 §).

Uudistuksen toteutuessa sote-maakunnat tekisivät niiden toimivaltaan kuuluvia päätöksiä, joihin lähtökohtaisesti liittyy muutoksenhakuoikeus. Sote-maakunnat voivat olla myös osapuolena asiassa, joka käsitellään hallintoriitana hallinto-oikeudessa. Samoin kunnat tekisivät vastaisuudessa niiden toimivaltaan kuuluvia päätöksiä, joihin niin ikään liittyy muutoksenhakuoikeus, kuten nykyisinkin.

Hallinto-oikeuksissa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa käsiteltävien asioiden määrän on arvioitava lisääntyvän pysyvästi, vaikka sote-maakunnille ja kunnille ei jäisikään päällekkäistä toimivaltaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävissä. Ehdotetussa maakunta-asiat asiaryhmässä olisi täysin uusia asioita, jotka eivät tulisi myöhemminkään vähentämään hallinto-oikeuksissa käsiteltävien asioiden määrää. Esimerkiksi maakuntavaaleja koskevat valitukset eivät vähentäisi kuntavaaleista tehtäviä valituksia. Tuomioistuinten kannalta keskeistä on se, että uudistuksen voimaantulon jälkeen päästään normaaliin käsittelyaikatauluun ja että asioiden ruuhkaantuminen kyetään estämään.

Pysyvän muutoksen lisäksi uudistuksen on arvioitava lisäävän hallinto-oikeuksien ja korkeimman hallinto-oikeuden asiamäärää väliaikaisesti. Asiamäärien lisääntymisen voidaan arvioida olevan merkittävä ja kestävä muutamia vuosia. Asiamäärien väliaikainen lisääntyminen johtuisi sote-maakuntien perustamiseen ja kunnilta siirtyviin tehtäviin liittyvän päätöksenteon lisääntymisestä. Uudistuksen voimaantuvaiheessa tehdään muiden muassa henkilöstön työnantajalta toiselle siirtymiseen ja uudistuksen rahoitukseen liittyviä päätöksiä. Lisäksi päätöksentekijän muuttuminen lisää todennäköisesti valitusmääriä uudistuksen alussa.

Esityksen vaikutus markkinaoikeuteen

Uudistuksella on hyvin todennäköisesti vaikutuksia markkinaoikeuden työmäärään. Erityisesti julkisia hankintoja koskevat valitukset tulevat todennäköisesti lisääntymään.

Julkisia hankintoja koskevat valitukset muodostavat vakiintuneesti markkinaoikeuden asiamäärältään suurimman asiaryhmän. Osa valituksista liittyy sote-hankintoihin. Näihin hankintoihin liittyvät valitukset ovat tyypillisesti luonteeltaan kaikista vaikeimpia ja työläimpiä hankintavalituksista. Sote-uudistuksen toteutuessa olisi todennäköistä, että vuosittain tehtävien hankintojen lukumäärä vähenisi, koska hankkijoita olisi vähemmän. Tämä ei kuitenkaan välttämättä tarkoita, että markkinaoikeuteen tehtävien sote-alan valitusten lukumäärä vähenisi. Ensinnäkin on oletettavaa, että vastaisuudessa lähtökohtaisesti kaikki sote-alan hankinnat ylittävät julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1397/2016) säädetyn kynnyksarvon ja kuuluvat siten markkinaoikeuden toimialaan. Toiseksi se, että hankinnat olisivat vastaisuudessa entistä suurempia rahamäärältään, lisäisi todennäköisesti ei-valituksi tulleiden tarjoajien valituksia hankintapäätöksistä, koska tilaisuuksia voittoa tarjouskilpailuja olisi aiempaa vähemmän. Uudistus voi myös luoda rakenteita, jotka lisäävät ongelmatilanteita ja tulkintakysymyksiä hankinnoissa nykyiseen verrattuna. Tällaisesta esimerkkinä on mainittavissa sidosyksikköhankinnat.

Hankintasopimusten muuttamisesta sopimuskauden aikana säädetään julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 136 §:ssä. Pääsäännön mukaan hankintasopimusta ei saa sopimuskauden aikana muuttaa. Poikkeuksista säädetään pykälän 2 momentissa. Mahdollisuudet poiketa pääsäännöstä ovat varsin rajatut ja perustuvat Euroopan unionin tuomioistuimen (EUTI) oikeuskäytäntöön. Esitysluonnoksen muutoksen toimeenpanoa ja sen kustannuksia koskevassa osiossa (4.2.7.1.1, s. 322) on tuotu esille kunnilta sote-maakunnille siirtyvien sopimusten tarkistamiseen ja hallintaan ottamiseen liittyviä seikkoja. Esitysluonnoksen mukaan ”hankintalain puitteissa sopimuksia voitaisiin pyrkiä muokkaamaan uuden lainsäädännön mukaiseksi, mutta osa sopimuksista tulisi mitätöitymään”. Toteamus ei vaikuta täysin ongelmattomalta huomioiden hankintasopimusten muuttamista koskeva sääntely. Jos esitysluonnoksen mukainen tavoite päätetään säilyttää, se voi olla omiaan lisäämään merkittävästikin sopimusmuutoksiin liittyviä hankintavalituksia markkinaoikeudessa.

Esityksen vaikutus vakuutusoikeuteen

Vakuutusoikeuden tehtävänä on erityistuomioistuimena käsitellä muutoksenhakuasioita, jotka sosiaaliturvalainsäädännön mukaan kuuluvat sen toimivaltaan. Lähtökohtaisesti vakuutusoikeudessa käsiteltävät asiat eivät koske kunnille tällä hetkellä kuuluvia sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä tai niiden järjestämistä. On kuitenkin mahdollista, että muutoksenhakuasian yhteydessä voidaan vedota esimerkiksi siihen, että kunta tai esitysluonnoksen mukainen sote-maakunta ei ole järjestänyt sosiaali- ja terveydenhuoltoa laissa edellytetyllä tavalla. Tällaisissa tilanteissa on mahdollista, että vakuutusoikeuskin joutuu arvioimaan järjestämisvastuuta. Todennäköistä kuitenkin on, ettei uudella lainsäädännöllä ole merkittäviä vaikutuksia vakuutusoikeuden lainkäyttötoimintaan tästä näkökulmasta.

Tuomioistuinten lisäresursoinnin tarve

Hallintotuomioistuimet ratkaisevat viranomaisten päätöksistä tehtyjä valitusasioita ja muita hallintolainkäyttöasioita, kuten hallintoriita-asioita. Hallintotuomioistuimiin saapuvien valitusasioiden määrään vaikuttaa erityisesti viranomaisissa tehtyjen hallintopäätösten määrä.

Esitysluonnoksen tuomioistuinvaikutuksia koskevassa kohdassa 4.2.2.6 (s. 271) on arvioitu, että hallinto-oikeuksien asiamäärät voisivat uudistuksen johdosta nousta huomattavastikin. Asiamäärät kasvaisivat erityisesti uudistuksen alkuvaiheessa. **Esitysluonnoksessa ei ole kuitenkaan arvioitu sitä, kuinka paljon hallinnossa tehtävien valituskelpoisten päätösten määrä lisääntyisi eikä sitä, kuinka paljon hallinto-oikeuksiin ohjautuisi hallintoriita-asioina käsiteltäviä asioita tai muita hallintolainkäyttöasioita. Ilman tällaisia arvioita hallinto-oikeuksien asiamäärien muutosta tai lisäresurssien tarvetta on hyvin vaikea arvioida.** Esitysluonnoksen mukainen arvio tuomioistuinten toimintamenojen vähintään 5,4 miljoonan euron kasvusta on oikeasuuntainen. Arvio perustuu oletamaan asiamäärien kasvusta viidenneksellä nykyisestä. Jos asiamäärät nousevat enemmän, arvio lisäresurssien tarpeesta on alimitoitettu. (On huomattava, että hallituksen esityksen laskelmissa on tässä kohdassa virhe, koska sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevien valitusten määrän kohoaminen 20 prosentilla merkitsee valitusten määrän nousua 1 300:lla eikä 300:lla. Arvioidun lisärahoitustarpeen kannalta virheellä ei ole kuitenkaan merkitystä.)

Lisäresursoinnin tarve johtuu tarpeesta rekrytoida lisää henkilöstöä tuomioistuimiin käsittelemään uusia asioita. Tuomioistuinten toimintamenoista valtaosa kuluu palkkamenoihin. **Koska hallinto-oikeuksien ja korkeimman hallinto-oikeuden asiamäärien on arvioitava kasvavan pysyvästi**

uudistuksen toteutuessa, tuomioistuimiin tulee perustaa vakituisia virkoja.

Uudistuksen alkuvaiheessa valitusasioiden ja muiden hallinto-oikeuksissa käsiteltävien asioiden määrä tulee kasvamaan huomattavasti. Uudistuksen läpivientivaihe tulee kestävänsä arviolta kahdesta kolmeen vuotta. **Uudistuksen sujuva toteuttaminen ja onnistuminen edellyttävät, että hallinto-oikeuksille myönnetään pysyvien resurssien lisäksi riittävät väliaikaiset resurssit uusien asiaryhmien haltuunottamiseen sekä asioiden käsittelemiseen ja ratkaisemiseen kohtuullisessa ajassa.** Ilman riittävää lisäresursointia on vaarana, että asioiden käsittely ruuhkaantuu ja käsittelyajat pitenevät. Uudistuksen onnistumisen kannalta on olennaista, että esimerkiksi sen rahoitusta tai henkilöstön asemaa koskevat valitukset käsitellään kohtuullisessa ajassa. Uudistuksen läpiviemisen onnistumisen turvaamiseksi tuomioistuimissa tulee varautua uudistuksen projektiluonteiseen haltuunottoon, mikä edellyttää vakituisten virkojen ohella myös määräaikaisten virkojen perustamista hallinto-oikeuksiin ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Resurssit tulee myöntää etupainotteisesti siten, että lisätyövoiman rekrytointi ja uuden henkilöstön perehdyttäminen voidaan tehdä laadukkaasti ja ennen valitusmassojen saapumista. Lisäksi on huomattava, että oikeudellisia riitoja voi syntyä jo uudistuksen valmisteluvaiheessa ennen sen varsinaista voimaantuloa. Etupainotteinen resursointi tarkoittaa sitä, että lisäresurssien tulee olla tiedossa ja käytettävissä hyvissä ajoin. Tämä on erityisen tärkeää, kun otetaan huomioon, että hallinto-oikeuksiin ohjautuvat asiat ovat luonteeltaan muun muassa monimutkaisia kunnallis- ja hallintoriita-asioita. Asioihin harjaantuminen kestää pitkään ja hallinto-oikeudet joutuvat jo paljon ennen uudistuksen voimaantuloa ohjaamaan ratkaisutoimintaan näissä asioissa kokeneinta henkilöstöään, jonka tilalle muihin asioihin on ehdittävä perehdyttämään uutta henkilöstöä.

Koska kysymys on poikkeuksellisen isosta ja merkittävästä uudistuksesta, jolla on suora vaikutus kansalaisten peruspalveluihin kuten terveydenhuoltoon, tulee uudistuksen toteutumista ja myös tuomioistuinten työmäärien muutosta seurata ajantasaisesti ja tarvittaessa reagoida nopeasti mahdollisiin lisäresurssitarpeisiin rahoitusta lisäämällä. Tuomioistuinten työmäärien seuraamiseksi ja mahdollisten lisäresurssitarpeiden havaitsemiseksi on nostettu esille erityisen seurantaryhmän perustaminen. Ryhmän tehtävänä olisi seurata uudistuksen toteutusta muutoksenhaun osalta.

Esityksen vaikutus tuomioistuinten tuomiopiirijakoon

Tuomioistuinten alueellisesta toimivallasta eli tuomiopiireistä säädetään tuomioistuinlaissa (673/2016, jäljempänä TIL). Ylimpien tuomioistuinten ja erityistuomioistuinten tuomiopiirinä on koko maa. Käräjäoikeuksien tuomiopiirinä on yksi tai useampi maakunta taikka yksi tai useampi maakunnan tai maakuntien kunnista, jollei käräjäoikeuksien toimivallasta lailla erikseen toisin säädetä (TIL 2:5). Hovioikeuden tuomiopiirinä on yhden tai useamman käräjäoikeuden tuomiopiiri, jollei hovioikeuksien toimivallasta lailla erikseen toisin säädetä (TIL 3:7). Hallinto-oikeuden tuomiopiirinä on yksi tai useampi maakunta, jollei hallinto-oikeuksien toimivallasta lailla erikseen toisin säädetä (TIL 4:4).

Käräjä-, hovi- ja hallinto-oikeuksien tuomiopiireistä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Käräjä- ja hallinto-oikeuden maakuntajakoon perustuva tuomiopiiri muodostuu asetuksessa luetelluista maakunnista. Koska Uudenmaan maakunnassa on kolme käräjäoikeutta, Helsingin, Länsi-Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan käräjäoikeuksien tuomiopiirit muodostuvat asetuksessa luetelluista Uudenmaan maakunnan kunnista, minkä lisäksi Kymenlaakson maakuntaan kuuluva Pyhtään kunta on säädetty kuuluvaksi Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomiopiiriin.

Maakunnista säädetään nykyisin maakuntajakolaissa (1159/1997). Valtioneuvosto päättää maakuntien lukumäärän, alueet ja nimet. Ahvenanmaan maakunnan alueesta säädetään Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991). Valtioneuvoston päätös maakunnista 100/2015 on voimassa 31.12.2020 saakka. Valtioneuvoston päätös maakunnista 978/2019 tulee voimaan 1.1.2021. Sen mukaan Suomessa on 18 maakuntaa. Valtioneuvoston päätöksessä määrätään myös maakuntien alueisiin kuuluvat kunnat.

Uudistuksella säädettäisiin sote-maakuntarakennelaki, jolla kumottaisiin maakuntajakolaki. Kumottua maakuntajakolakia ja sen nojalla päätettyä maakuntajakoa sovellettaisiin vuoden 2022 loppuun. Perustettavista sote-maakunnista sekä maakuntajaosta sote-maakuntia perustettaessa säädettäisiin sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaansäätämistä annettavassa laissa (jäljempänä voimaansäätämislaki). Voimaansäätämislain 5 §:ssä säädettäisiin maakuntajaosta ja 6 §:ssä sote-maakuntien nimistä ja alueista.

Voimaansäätämislain 5 §:n mukainen maakuntajako vastaisi valtioneuvoston päätöstä maakunnista (978/2019) muilta osin paitsi Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntien osalta. Ehdotuksen mukaan nykyisin Etelä-Savon maakuntaan kuuluvat Enonkosken, Rantasalmen, Savonlinnan ja Sulkavan kunnat kuuluisivat vastaisuudessa Pohjois-Savon maakuntaan. Koska käräjäoikeuksien tuomiopiirijako perustuu maakuntajakoon, jossa Etelä-Savon käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluu Etelä-Savon maakunta ja Pohjois-Savon käräjäoikeuden

tuomiopiiriin Pohjois-Savon maakunta, olisi uudistuksella konkreettinen vaikutus mainittujen tuomioistuinten toimivaltaan ja niiden käsittelemien asioiden määrään.

Ehdotetun maakuntajaon muutoksen vaikutus Etelä-Savon kärjäoikeuteen olisi huomattava. Uudistuksen ja ensi vuoden alussa voimaan tulevan valtioneuvoston päätöksen 978/2019 yhteisvaikutuksena yhteensä kuusi kärjäoikeuden tuomiopiiriin nykyisin kuuluvaa kuntaa siirtyisi muiden kärjäoikeuksien tuomiopiireihin. **Uudistuksen toteutuessa Etelä-Savon kärjäoikeuden tuomiopiirin väkiluku vähenisi kolmanneksella. Kärjäoikeuteen saapuvien asioiden määrän voidaan arvioida vähenevän samassa suhteessa väkilukuun nähden.**

Kärjäoikeusverkoston rakennetta koskeva uudistus toteutettiin vuoden 2019 alusta. Hallituksen esityksessä eduskunnalle (HE 270/2016) todettiin tuomioistuinten toimintaympäristön muuttumisen edellyttävän toimenpiteitä, joilla oikeudenhoidon korkea laatu voidaan jatkossakin turvata. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi esityksessä ehdotettiin toteutettavaksi kärjäoikeuksien rakenneuudistus, jolla kärjäoikeuksia vahvistettaisiin luomalla nykyistä suurempia hallinnollisia yksiköitä. Toteutuessaan ehdotettu sote-uudistus haittaisi vasta vähän aikaa sitten toteutetun kärjäoikeusverkoston kehittämishankkeen tavoitetta Etelä-Savon kärjäoikeuden osalta. Tuomioistuinvirasto viittaa tältä osin Etelä-Savon kärjäoikeuden lausuntoon sosiaali- ja terveysministeriölle.

Etelä-Savon kärjäoikeuden lisäksi uudistuksella olisi vaikutusta Pohjois-Savon kärjäoikeuteen, johon ohjautuisi nykyistä enemmän asioita. Tuomioistuinviraston käsityksen mukaan uudistuksella ei olisi tässä vaiheessa vaikutusta muiden kärjäoikeuksien tai muiden tuomioistuinten tuomiopiireihin. Tuomioistuinvirasto haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että **mahdollisilla myöhemmillä maakuntajaon muutoksilla voi olla huomattaviakin vaikutuksia tuomiopiireihin ja sitä kautta tuomioistuinten toimintaan. Maakuntajaon muutosten valmistelussa on aina huomioitava myös niiden vaikutus tuomioistuimiin.** Nyt uudistuksella, joka ei liity tuomioistuimiin, on kuitenkin huomattava tosiasiallinen vaikutus yksittäisen tuomioistuimen toimintaan ilman, että asiaa olisi riittäväällä tavalla huomioitu valmistelussa. **Tuomioistuinvirasto korostaa, että vastaisuudessa harkittavaksi voi tulla hallinto- ja kärjäoikeuksien tuomiopiirien irrottaminen maakuntajaosta ja muuttaminen kuntajakoon perustuvaksi.**

OK 10:2 oikeuspaikasta riita-asioissa

Esitysluonnoksen mukaan oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 2 §:ään ehdotetaan tehtäväksi sote-maakuntauudistuksen edellyttämät muutokset. Pykälän 1 momenttia esitetään tarkistettavaksi siten, ettei se koskisi sote-maakuntia, joista säädettäisiin 3 momentissa. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että

sote-maakuntaa vastaan esitetty vaatimus tutkittaisiin *käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä sote-maakunta sijaitsee*. Siitä, missä mikäkin sote-maakunta sijaitsee, ei ehdoteta säädettäväksi missään.

Voimaanpanolain 6 §:ssä säädettäisiin sote-maakuntien nimistä ja alueista. Sote-maakunnat noudattaisivat 5 §:ssä säädettyä maakuntajakoa muiden kuin Uudenmaan maakunnan osalta. Uudenmaan maakunnassa olisi seuraavat sote-maakunnat (Uudenmaan sote-maakunnat): 1) Itä-Uusimaan sote-maakunta, jonka alue muodostuu Uudenmaan maakuntaan kuuluvista Askolan, Lapinjärven, Loviisan, Myrskylän, Porvoon, Pukkilan ja Sipoon kunnista; 2) Keski-Uusimaan sote-maakunta, jonka alue muodostuu Uudenmaan maakuntaan kuuluvista Hyvinkään, Järvenpään, Nurmijärven, Mäntsälän, Tuusulan ja Pornaisten kunnista; 3) Länsi-Uusimaan sote-maakunta, jonka alue muodostuu Uudenmaan maakuntaan kuuluvista Espoon, Hangon, Inכון, Karkkilan, Kauniaisten, Kirkkonummen, Lohjan, Raaseporin, Siuntion ja Vihdin kunnista; 4) Vantaa-Keravan sote-maakunta, jonka alue muodostuu Uudenmaan maakuntaan kuuluvista Vantaan ja Keravan kaupungeista. Sote-maakunnan muuttamiseen sovelletaan maakuntarakennelakia.

Esitys Uudenmaan sote-maakuntien jaosta vastaa Uudenmaan maakunnassa sijaitsevien Länsi-Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan tuomiopiirijakoa siten, että Itä-Uudenmaan, Keski-Uusimaan ja Vantaa-Keravan sote-maakunnat muodostavat kunnat kuuluvat Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomiopiiriin ja Länsi-Uusimaan sote-maakunnan muodostavat kunnat kuuluvat Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomiopiiriin. Näin ollen, **jos sote-maakunnat sijaitsevat esitysluonnoksessa ehdotetun OK 10 luvun 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla siinä maakunnassa tai niissä kunnissa, joista sote-maakunta voimaanpanolain 6 §:n mukaisesti muodostuu, OK 10 luvun 2 §:n mukainen sääntely oikeuspaikasta on sellainen, että toimivaltainen käräjäoikeus on määriteltävissä.**

Tuomioistuinvirasto pitää tärkeänä, että sote-maakunnan sijaitsemisesta olisi nimenomainen säännös. Oikeuspaikan määräytymistä täsmentävä säännös on välttämätön, jotta ehdotettu sote-maakuntajako erityisesti Uudenmaan alueella tai maakuntajaon mahdollinen myöhempi muuttaminen eivät johda esimerkiksi siihen, että kaksi tai useampi tuomioistuin olisi toimivaltainen samassa asiassa tai että oikean oikeuspaikan määrittäminen johtaisi vaikeisiin soveltamisongelmiin. Lisäksi **oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 4 §:ään olisi hyvä lisätä valtion ohelle sote-maakunta, jolloin kantaja voisi nostaa kanteensa kotipaikassaan tai vakinaisessa asuinpaikassaan.** Sääntely helpottaisi kantajaa oikean forumin etsimisessä ja parantaisi oikeussuojan saatavuutta.

Esitysluonnoksen mukaan Helsingin kaupunki vastaisi kaupunkina sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä. Lisäksi Uudellamaalla toimisi HUS-maakuntayhtymä, joka vastaisi sille laissa säädetyistä sekä HUS-

järjestämissopimuksessa sovituista tehtävistä. Helsingin käräjäoikeuteen ei siis ohjautuisi sote-maakuntaa vastaan esitettyjä vaatimuksia. Helsingin kaupunkia vastaan esitetty vaatimus tutkittaisiin Helsingin käräjäoikeudessa kuten nykyisinkin.

Tuomioistuinlain 19 a luvun 7 §:n muuttaminen

Tuomioistuinlain 19 a luvussa säädetään Tuomioistuinvirastosta. Luvun 7 §:ssä säädetään johtokunnan kokoonpanosta ja asettamisesta. Kansanedustaja tai Ahvenanmaan maakuntapäivien, valtioneuvoston, Ahvenanmaan maakunnan hallituksen, kunnanvaltuuston tai kunnanhallituksen jäsen ei voi toimia Tuomioistuinviraston johtokunnassa (4 mom.).

Luvun säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen HE 136/2018 vp mukaan tällainen henkilö ei voisi tulla nimitetyksi Tuomioistuinviraston johtokunnan jäseneksi eikä jatkaa johtokunnan jäsenenä, jos hänet valittaisiin momentissa tarkoitettuun *poliittiseen* tehtävään johtokunnan toimikauden aikana (s. 61).

Esitysluonnoksen mukaan sote-maakuntavaltuusto valittaisiin maakuntavaaleilla. Maakuntavaaleissa ehdokkaita voisivat asettaa mm. puolueet. Sote-maakunnassa on oltava sote-maakuntavaltuuston lisäksi sote-maakuntahallitus. Sote-maakuntavaltuuston ja -hallituksen jäsenen tehtävät ovat poliittisia tehtäviä.

Samoin kuin kansanedustaja tai Ahvenanmaan maakuntapäivien, valtioneuvoston, Ahvenanmaan maakunnan hallituksen, kunnanvaltuuston tai kunnanhallituksen jäsen ei voi toimia Tuomioistuinviraston johtokunnassa, **ei myöskään sote-maakuntavaltuuston tai sote-maakuntahallituksen jäsenen tulisi voida toimia Tuomioistuinviraston johtokunnassa. Tuomioistuinvirasto esittää, että Tuomioistuinlain 19 a luvun 7 §:n 4 momentissa säädettyyn listaan lisätään maininta sote-maakuntavaltuuston ja sote-maakuntahallituksen jäsenestä** seuraavasti:

Kansanedustaja tai Ahvenanmaan maakuntapäivien, valtioneuvoston, Ahvenanmaan maakunnan hallituksen, *sote-maakuntavaltuuston, sote-maakuntahallituksen*, kunnanvaltuuston tai kunnanhallituksen jäsen ei voi toimia Tuomioistuinviraston johtokunnassa.

Tuomioistuinlain 17 luvun 15 §:n ja oikeudenkäynnistä vakuutusoikeudessa annetun lain 6 §:n muuttaminen

Esitysluonnoksessa esitetään kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluksessa olevan henkilöstön siirtämistä sote-maakuntien palvelukseen. Lisäksi työnantajaedunvalvonnan osalta esitetään, että laki kunnallisesta työmarkkinalaitoksesta muutetaan laiksi kuntien ja sote-maakuntien työnantajaedunvalvonnasta ja että samalla perustettaisiin Kunta- ja

maakuntatyönantajat KT -niminen julkisoikeudellinen yhteisö. Edelleen esitetään, että sote-maakuntien palvelukseen Kevan jäsenyhteisöjen palveluksesta siirtyvä henkilöstö säilyisi julkisen alojen eläkelain mukaisen eläketurvan piirissä.

Eläkeuudistus tuli voimaan 1.1.2017. Eläkeuudituksessa Kunnallinen eläkelaki (KuEL), Valtion eläkelaki (VaEL) ja Kirkon eläkelaki (KiEL) yhdistettiin ja käyttöön otettiin Julkisten alojen eläkelaki (JuEL), jonka piiriin sote-maakuntien palveluksessa oleva henkilöstö esitysluonnoksen mukaan kuuluisi.

Tuomioistuinlain 17 luvun 15 §:n 1 momentin 1 b ja c kohtien mukaan vakuutusosoikeuden asiantuntijajäsenet määrätään b) kunnallisen työmarkkinalaitoksen ja kunnallisia viranhaltijoita ja työntekijöitä edustavien pääsopijajärjestöjen ja c) valtion työmarkkinalaitoksen ja valtion virkamiesten ja työntekijöiden edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksista. Oikeudenkäynnistä vakuutusosoikeudessa annetun lain 6 §:n 4 ja 5 kohdissa puolestaan säädetään, että työoloja ja yritystoimintaa tuntevat jäsenet osallistuvat kokoonpanoon, kun on kysymys muun muassa 4) kunnan palveluksessa olevien ansioeläkeasioista ja 5) valtion palveluksessa tai siihen rinnastettavassa palveluksessa olevien ansioeläkeasioista.

Tuomioistuinvirasto esittää nyt käsiteltävänä olevaan esitykseen liittyen, että tuomioistuinlain 17 luvun 15 §:ää muutetaan huomioimalla säännöksen 1 momentin 1 b kohdassa esitysluonnoksen mukainen kuntien ja sote-maakuntien työnantajaedunvalvonnasta annetun lain säätäminen sekä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT -nimisen julkisoikeudellinen yhteisön perustaminen seuraavasti:

b) kuntien ja sote-maakuntien työnantajia ja kunnallisia viranhaltijoita ja työntekijöitä edustavien pääsopijajärjestöjen;

Lisäksi Tuomioistuinvirasto esittää, että oikeudenkäynnistä vakuutusosoikeudessa annetun lain 6 §:n 4 kohtaan lisätään maininta asiantuntijan kuulumisesta ratkaisukokoonpanoon myös sote-maakuntien palveluksessa olevien ansioeläkeasioita käsitellessä seuraavasti:

4) kunnan ja sote-maakunnan palveluksessa olevien ansioeläkeasioista;

Tuomioistuinvirasto tuo myös esiin, että tuomioistuinlain 17 luvun 15 §:n 1 momenttiin ja oikeudenkäynnistä vakuutusosoikeudessa annetun lain 6 §:ään ei ole tehty muutoksia JuEL:in voimaan tullessa ja että nykyiselle 1.1.2020 alkaneelle asiantuntijajäsenten viisivuotiskaudelle on edelleen määrätty asiantuntijajäsenet valtion eläkeasioihin ja kuntien eläkeasioihin tuomioistuinlain 15 §:n 1 momentin 1 b ja c kohtien mukaisesti. **Lainsäädäntöä on syytä selkeyttää tältä osin,**

jotta jatkossa välttyttäisiin tulkinnoilta siitä, mikä taho tekee ehdotuksen asiantuntijajäsenten määräämiseksi, kun kysymys on JuEL:in mukaan käsiteltävästä eläkkeestä ja siitä, tuleeko vakuutusoikeuden erotella JuEL:n mukaan käsitellyt eläkeasiat kunnan ja esityksen mukaisten sote-maakuntien sekä valtion palveluksessa olevien eläkeasioihin.

Ylijohtaja

Riku Jaakkola

Päällikkö,

Anu Koivuluoma

tuomioistuinten tuki ja yhteiskuntasuhteet

JAKELU Sosiaali- ja terveysministeriö

TIEDOKSI Tuomioistuimet
Oikeusministeriö